

A NŐ JOGA ÉS KÖTELESSÉGE.

Rövid napok előtt a párisi egyetem egy őszhajú tanárának ajkáról a következőket hallottam:

Aristoteles a férfit magasan a nő felett álló lénynek mondta. E hit fenntartotta magát hosszú századokon át. Az utolsó két évtized természettudósainak kutatásai azonban megállapították, hogy a női nem egyenlő értékű a férfi nemmel, sőt talán még fontosabb!

Megütötte fületem, hogy e megállapítás éppen az utolsó két évtized eredménye.

Különös véletlen, higyjük, hogy a gondviselés bölcs elrendezése, hogy éppen ez utolsó két évtized alatt a világ legnagyobb részében immár diadalra jutott a nők teljes egyenjogúsítása, úgy az államban, mint művelődési és gazdasági téren.

1904-ben, azaz kerek 20 esztendővel ezelőtt alakult meg Berlinben a feministák világszövetsége. A kezdet szerény volt: csupán 8 nemzeti szövetség egyesülése. Abban az időben csak Új-Seeland, néhány ausztráliai és északamerikai állam dicsekedhetett azzal, hogy megadta már nőinek a választójogot, míg 1920-ban a Genfben tartott kongresszuson, 22 új diadal felett ujjonghattak, széles e világ hosszú háborús évek után, először összegyűlt női. Tavaly májusban a világ 60 nemzete közül immár 40-nek nő-küldöttei gyűltek össze az örök városban, beszámolni az utolsó 3 év munkájáról.

Ime a nőmozgalom utolsó 20 esztendejének rövid, de eredménydús története.

A nőmozgalom e gyors fellendülését a világháborúnak köszönheti, mely a férfiakat a harcterekre szelítette; így a nőknek, kiket a kényszerűség állított helyükre, alkalmuk nyílt megmutatni, hogy tudnak dolgozni. Chapman Catt asszony, a világszövetség érdemekben megőszült elnöke, a római kongresszust megnyitó gyönyörű beszédében azt mondhatta: „A legnagyobb dolog, amit a háború létrehozott, a nők emancipációja.” Beszédének legmegkapóbb része, midőn méltatja a nőmozgalom nagyszerű voltát: minden földrész, mind az 5 faj és mind az 5 nagy vallás képviselve van ebben a nagy, egész világot átölelő szövetségben, melyhez hasonló még nem létezett.

A kongresszus egyik napján a felszabadult nők ülészetek, (Anglia, Németország, a Skandináv országok, Finnország, Magyarország, Észak-Amerikai Egyesült Államok, Ausztrália stb.), a másikon a még szavazati joggal nem bírók, Franciaország, Spanyolország, Itália, Románia, a Dél-Amerikai államok stb.

Ime az ott megállapított programnak szó szerinti fordítása :
Követeljük, hogy :

1. Legyen a nők választójoga elismerve és minden törvényhozó és közigazgatási testületben legyenek egyenjogúak a férfiakkal.

2. Legyenek a nők, éppen úgy mint a férfiak, törvényesen védve a rabszolgaságtól, amilyen még Európa keleti részein, Ázsiában és Afrikában létezik.

3. Legyen a férjes asszonynak megadva joga, hogy állampolgárságát megtarthassa, vagy változtathassa, úgy, mint a férfiak.

4. Legyen az asszonynak házassága után is minden személyi és polgári joga biztosítva; elsősorban a jog, hogy vagyona és jövedelme felett szabadon rendelkezék és a férj gyámködése a feleség felett, legyen teljesen megszüntetve.

5. Legyenek a törvényes anyának ugyanazon jogok megadva gyermekeivel szemben, mint a törvényes apának.

6. Legyen vagyontalan özvegyek gyermekei számára állami ellátás biztosítva, melyet az anya kap kézhez, mint gyám.

7. Legyen minden törvénytelen gyermek apja kötelezve kiskorú gyermekének fenntartásáról és neveltetéséről gondoskodni, sőt a törvénytelen anyának is legyen biztosítva azon joga, hogy tehetetlenségének ideje alatt gyermekének apja tartozik fenntartásáról gondoskodni.

8. Legyen az általános művelődés, valamint minden technikai és szakszerű oktatás egyenlően megnyitva úgy a nők, mint a férfiak előtt.

9. Legyen a nőknek ipari, közigazgatási és jogi téren ugyanaz a kiképzési lehetőség és működési tér biztosítva, mint a férfiaknak.

10. Legyen a nőknek egyenlő munkáért a férfiakéval egyenlő fizetés megadva.

11. Legyen elismerve, hogy a nőknek joguk van dolgozni, akár hajadonok, akár férjesek. Ne lehessen a nőkre akarattuk ellenére reákövetni a férfiaktól különböző rendszabályokat és az anyaság védelmére hozott intézkedések is olyanok legyenek, hogy az asszonyok ne szenvedjenek miattuk anyagi károkat; a jövő munkásvédő törvényei egyenlően gondoskodjanak a férfiaktól és a nőkről.

12. Legyen a cél egy a férfiaknál és nőknél egyaránt, közös magasabbrendű erkölcsi állapot. Legyen megszüntetve a leánykereskedelem, a prostitúció szabályozása és minden olyan

előírás és rendszabály, mely a nőt másképpen kezeli, mint a férfiakat.

Éva szakította le az almát a mindentudás fájáról, ő nyújtotta Ádámnak. Ha a paradicsomi boldogságban élő első asszonytól nagy bűn volt, hogy mindent akart tudni, — igazán meg lett érte büntelve. Hiszen ime ma, hosszú évezredek után késő asszony-utódai még mindig csak küzdenek azért, hogy a világon mindenütt minden asszonymak mindent meg-
lehesen tanulnia!

Mert az egészséges feminizmus első feltétele, hogy a nők tanulhassanak, istenadta tehetségeiket és sajátos képességeiket szakszerűen kiképezhessék s így, mint egyenlő értékű munkatársak, joggal kívánhassanak egyenlő jogokat.

A nőmozgalom a művelődés, kenyérkereset, házasság és család, valamint a községi, állami és egyházi nyilvános élet terén meg akarja változtatni a nő helyzetét, de azért meg fogja őrizni a házasság szentségét, mert csak ez biztosítja az utódok testi és lelki épségét és az egész társadalom egészséges voltát.

De tekintve a nők nagy számát, kik nem mennek férjhez, vagy pedig a házasság nem biztosíthatja számukra a megélhetést: gazdasági és erkölcsi szükséglet, hogy hivatásszerűen dolgozhassanak.

Ma már, hála Istennek, minden család igyekszik úgy nevelni leánygyermekait, hogy majd tisztességesen megkereshessék kenyerüket.

A feminizmusnak különösen a háború előtt sok ellensége volt, mert a női nem igaz ügyét neveltségessé tették a nők maguk, kik szó szerinti egyenlőségért küzdöttek és jogokat követeltek, anélkül, hogy megfelelő kötelességeket és felelősséget vállaltak volna.

Ma, midőn a szociológustól a természettudósig mindenki elismeri, hogy a nő egyenlő értékű a férfival, ébredjünk mi asszonyok teljes tudatára annak az igazságnak, hogy emberértékünket annál inkább fokozhatjuk és gyümölcsöztethetjük a közjó számára, mentől inkább nők maradunk! Mert csak a női egyéniségét, mint legdrágább kincsét megőrző asszony lehet a férfinek segítőtársa az emberiség tökéletesítésének nagy munkájában.

A férfiak, akik ma elismerik egyenlő voltunkat, csak jobbik énjük igazságszeretetének sugallatára cselekesznek így; de alig van köztük, aki ne tamáskodna még abban, hogy tényleg meg fogjuk tudni állani a helyünket, amit végre-valahára megadnak nekünk a fórumon.

Pedig higyjék el, szükségünk van, e — mondjuk — forrásra, hogy női értelmünk legjavát adhassuk s vállalt kötelességeinket felelősségünk tudatában teljesíthessük!

Eljön az idő, midőn a férfiak fogják tudni értékelni a női intuiciót, asszonylelkek kitartó reményét, anyaszívek világot átfogó szeretetét, hegyeket mozgó hitét!

Hiszen a feminizmus nem akarja kiragadni a nőt természetadta hivatásából, sőt arra törekszik, hogy a férjes asszony lehessen elsősorban feleség és anya, de ezen hivatás valódi betöltéséhez álljon az asszonynak minden művelődési alkalom, gazdasági reform és állami védelem rendelkezésére. A feleség és anya házi munkája gazdaságilag és jogilag mint teljes értékű kultúrmunka kell, hogy megbecsültsék.

Ha majd minden pálya megnyílik a nők előtt, remélhetőleg, természetadta munkamegosztás szerint, a nők elsősorban a következő generáció nevelésének ügyét fogják magukévá tenni. Ehhez kapcsolódik aztán a szociális és charitatív jellegű munkák egész sora. Florence Nightingaletől Jane Addams-ig már elég gyönyörű és követésre méltó példa áll előttünk, utóbbinak bámulatos munkájában csodálhatjuk, hogy mire képes a ma asszonya!

A párisi Pére Lachaise temetőben áll Bartholomé gyönyörű szoborműve, „A halottaknak,” melynek központjában mintegy a túlvilágba vezető, sötét ajtóban, áll egy férfi és egy nő. A férfi meghajtja fejét, az asszony felemeli és kinyújtott jobbkarját biztatólag a férfi vállára teszi.

Ime e nő, minden idők asszonya, ki elhivatottságának boldog tudatában, mindig felfelé tekintve és mindig gyámolítva azokat, kik mellé az isteni Gondviselés rendelte, bátran halad előre bizonytalanak látszó jövődők sötét kapuján!

Kauntzné Engel Ella.

Erkölc és vallás.

Nem kell különösebb éleslátás annak a felismeréséhez, hogy erkölcsi világunk ábrázata itéletidők le se zárult, egyre fenyegető katalizmája óta a világ külső képéhez mérten aránytalanul megváltozott. Mintha egészen kicserélték volna, hosszabb vizsgálódásra is alig fedezhetni fel rajta az egykori nemes arcvonásokat. A sok eltorzulás, durvaság láttára az embernek önkénytelen az az érzése támad, hogy valami titkos, rejtett erőnek sikerült megtalálni lelki világunkban azt az archimedesi szilárd pontot, melyen megállva kifordíthatta a világot sarkaiból. Nem akarok parabolákban beszélni, csupán a világosság kedvéért saját tapasztalásomból egy esetet hozok föl.

Multkoriban találkoztam egy nagy emberrel, már amennyiben t. i. a nagyságot a testek külső kiterjedése és térfogata határozza meg. Amint ismerkedtünk, szörnyű elméletével, önző, léha, üres felfogásával, súlytalan súlyosságában úgy állott előttem ez a lény, miként egy megtestesült fántom, egy emberi szörnyeteg. Hirtelen a természettudósra gondoltam, ki természetesen az embert is az emlősök osztályába sorozza. Miközben azonban kifordított gondolkozását, cinikus bölceletét hallgattam, végtelen szomorúsággal eltevely, nitschei mérték nélkül, egyszerű halandó létemre is éreztem és megállapítottam, hogy ez az ember nekem „nevetség, avagy fájdalmas szégyen.“ S igazat adtam magamban a „Nyomorultak“ szellemes írójának, mikor merészen állítja: „Ha szemmel láthatnók az emberi lelket, rájönénk a most még sejtett igazságra, hogy az osztrigától a sasig, a malactól a tigrisig minden állat képviselve van az emberben. Néha több állat is egyszerre.“ Valóban az én emberem belsejében egész állatsereglet lapulhatott meg. Tömérdék szófizmái közül hol ennek, hol annak a karma látszott ki, míg végre egy egészen kész kámeleon ugrott elő, mikor kivágta élete igazságát, mondván, hogy a közönségesen ismert *káromkodás nagyobb bűn az emberölésnél.* Miért!? Mert az ember csak ember, de az isten Isten.

E kegyesnek látszó, valójában kegyetlen, őrült színjászó hit- és erkölcsstan hallatára csodálatosképen nem rendült meg a föld, a nap sem sötétült el, sőt a csillagok is helyükön maradtak, csak én nem tudtam, hogy a lábamon, vagy a fejem tetején állok-e s lelki szemeim előtt pillanatra fölrajzoltak a történelem felhői, mikor minduntalan szép hazugságok tévedtek az igazság fényes napja fölé s villanásszerűleg láthatám az emberiség időről-időre elveszített eszméneinek hullócsillagait. Az a sajátságos logika, mely e szemforgató